

Skånes Vapenhistoriska Förening

MEDELANDE Nr 141

Juni 1983

Korrespondens till: Skånes Vapenhistoriska Förening
c/o Ordf, Gösta Håkansson, Sundsgatan 22, 230 44 VINIRIE
Tel bost 040 - 15 87 78, kontoret 040 - 23 25 60
Postgiro: 43 08 17 - 7

Vice ordförande:
Rune Lindkvist, Andgatan 4, 234 00 LOMMA, tel 040 - 41 19 08

Klubbmästare:
Arnold Lach, tel kontorstid 040 - 94 71 00, bostad 040 - 91 67 15

Redaktionen:
Jan Clarin, Vattenverksgatan 1, 234 00 LOMMA, tel 040 - 41 18 48

Medlemsregister och adressändringar:
Birger Nilsson, Fortunavägen Postlåda 194, 212 90 MALMÖ, tel 040 - 49 01 39

Nästa sammankomst äger rum onsdagen den 15 juni 1983 kl 1900.

Plats: KULTUREN i Lund. Samling vid huvudentrén.

Vi kommer under sakkunnig ledning att bese den nyordnade vapensamlingen.
Lätt förtäring. Anmälan för deltagande obligatorisk. Ring klubbmästaren
senast måndagen den 13 juni!

Utdrag ur Krigsmanna Sällskapets Handlingar år 1798 gällande synpunkter
på kavalleriets Mondering och Beklädnad.

Vid tungt Kavalleri synes man hafva antagit att all mondering bör vara stor och tung, och således belasta hästen så mycket som möjligt. Då härtill kommer, att man väljer stora och tunga karlar, vinnes det ändamål att hästen med möda rör sig: man vinner en tyngd, som blott kunde verka, om häst och karl skulle falla på en gång på en liggande fiende. Den tyngd som skall kullkasta fienden, består i öfverskottet af hästens stycka mot den börda han bär, och i den fart han af natur och öfning äger.

Våra Ryttare-sadlar äro dyrare än Officers-sadlar och till alla delar sämre. Hvarföre denna tyngd och ofömliga storlek, denna längd, som så lätt kan förorsaka brott på hästens manke eller rygg, eller på begge? Den tjenligaste Mondering för tunga Kavalleriet, (och varför icke för det lätta?) är en god sluten sadel med lagom höga bommar, lika med Officerares vanliga uniforms-sadlar, men med brunt läder äfven i sätet: allt öfrigt tillbehör lika med Officerares, men svärtade jern-söljor. Vid hvar Squadron borde finnas tre slags stänger af olika bredd och olika hårdhet. De borde utdelas med noggrannhet efter naturliga byggnaden och känsligheten af hästarnas munnar.

På det randons-säcken, kappan och furaget, (som bör hvila med sin tyngd på sjelfva ryggen, ej på sadeln) ej må hetta och skada hästen, bör schabraket vara af läder, som kan prydas efter behag, i fall grannlåt ej kan umbäras. Hvertill tjenar vid lätta Kavalleriet all den mängd af remmar, hängande tofsar, beslag m.m. som belastar hästen? Hvad behöfs mer än nog för att styra hästen och qvarhålla sadeln? Det sker lika väl med det enklaste remtyg, som med det mest sammansatta.

Vid manskapets beklädnad har i alla länder utseendet varit det första föremålet, och nyttan stundom förenats dermed: men alltid blifvit eftersatt då frågan varit om ettdera.

Den som ämnar företaga en lång och mödosam gång, ridt, jagt m.m. väljer förnuftigtvis den bekvämligaste, den cömaste dräkt, och den som bäst bevarar honom för väderlekens och terrainens förmodliga olägenheter.

I krigsväsendet, der de största mödor skola utstås, gör man tvertom. I synnerhet är man angelägen att med tränga och utskurna kläder spänna karlen så mycket och skyla honom så litet som möjligt är. Derjemte har man utvalde färger som fodrar ständig rengöring, och medföra en hastig förslitning. Ett Regemente, som använt nog Krita, Färg och Puder, som filat qevär, knappar och beslag, som är öfverlastadt med onödig grannlåt, kallas ett förträffligt Regemente, och säges hafva drifvit proprete och tenue till den största möjliga höjd, om än hvar Karl med en kropp öfverhöjld af smuts, skulle förtäras af ohyra.

Proprete och tenue: dessa missförstådda och för små snillen så viktiga ord, kunna blifva för Troppen mera fruktansvärda än fiendens kulor, ty de medföra en ständig plåga. En Befäl-hafvare, som tilläfventyrs trodde dem innefatta det väsentligaste af Krigskonsten, skulle nyttja den makt, han till andra ändamål erhållit, blott för att vinna den äran att hafva den vackraste troppen.

För att vinna sitt ändamål, skulle han förtrycka sina underhafvande, och om de som underhålla soldaten nog kände sina rättigheter, för att ej låta påtruga sig nya utgifter för onödig grannlåt, tvingades soldaten att på egen bekostnad skaffa sig den. Det vore dårskap att neka nyttan af den verkliga snyggheten och af monderings-persedlars nogaste vård. Om ingenting annat förstods under ordern proprete och tenue, vore deras vikt ovedersäglig.

Se här ett förslag till Ryttares beklädnad: om än det är odugligt, medför det en verklig nytta, i fall eftertanken väckes att uppsöka bättre. Grunderna hvarefter ett sådant förslag bör sökas och prövas, äro Beqvämighet, varaktighet, lämplighet till klimatet med dess skiften, och derjemte all möjlig besparing.

Rund hatt har i alla afseenden, utom det som beror af tycke och smak, företräde för den trekantiga. Det kommer an på erfarenheten att afgöra, om en kachett af läder, hvars skärmar kunna nerfällas, vore än tjenligare och varaktigare. Denna kan tillika nyttjas som nattmössa. Jemkorsen som i fält sättas på en hatt, kunna lika väl sättas på kachetten. Det blir ej svårt att gifva kachetten en anständig form och militäriskt utseende. Det löjliga bör undvikas äfvensom onödig grannlåt.

Håret bör vara kort afskurit. Man slipper då piskor, lockar, löshår, bly, m.m. och förser Ryttaren med en fin kam, mycket nyttigare för den sanna renligheten: men skulle man för utseendets skull tro sig ej kunna umbära piskor, böra de vara helt korta, och så tjocka som hårets naturliga mängd medger.

Roch eller jacka, vid och tillräcklig att kunna igenknäppas om magen: Epauletter af ett stycke, som ej bullra, men försvara axlarna för sabelhugg: Byxor af mörkt kläde, men brunt skinn i skrefvet; (Ingenting är sänre för en Tropp som nödgas uthärda regn, än byxor af sämsk.) Långa och rymliga stöflar af tjockt läder i ett stycke, med starkt foder kring knäet: Lifgehång och patron-kök med dess rem af brunt läder, för att undvika den ständiga rengöringen.

Om oömma färger utväljas, får Ryttaren så mycket mindre onödigt arbetet med putsning och rengöring, och kan använda så mycket mera tid till den sanna renligheten och att sköta hästen samt vårda de persedlar, som kunna skadas af vårdslöshet.

Karbiner äro ganska besvärlige, tappas ofta, belasta häst och karl, men nyttjas aldrig med fördel till häst mot fienden. I bataljen vid Sorr nyttjade Österrikiska Kavalleriet Karbinens eld, men fick ej tid att taga värjan i handen förr än det kullkastades af det Preussiska, under Fältmarskalken Buddenbrock. I vårt sista krig blef en Corps Ryska Dragoner slagen af våra Husarer, till en del af samma orsak. Man skulle kunna anföra flera exempel till bevis af samma sak. Bör man då göra Kavalleriet sänre till sitt rätta yrke, för att någon gång i nöden kunna nyttja det till fots?

Husarer, som med så mycket nytta brukas i fält, hafva inga Karbiner.

Frågan om företrädet mellan Sablar och Värjor för Kavalleriet, är ej afgjord. Kunde man lära Karlarna att väl nyttja värjan, skulle ingen med sabel utan fara nalkas dem. Det är obegripligt att ingen möda användes för att lära manskapet nyttja sina vapen, att man ej inrättar Fäkt-Skolor till häst med värja och sabel, för att åtminstone lära Officerare sättet att betäcka sig och anfälla med fördel. Denna kunskap skulle sedan, liksom Ridkonsten, af dem meddelas manskapet.

Utan konsten att nyttja vapen, är likgiltigt hurudana de äro.

Gösta Håkansson

Kavallerister från 1600-talets första hälft. Beväpnade med svärd, pistol och musköt.

G. H. BENCKERT

75 ÅR

Vapenhistoriker G. H. Benckert.

På midsommardagen fyller vapenhistorikern, kaptenen m m "Hutte" Benckert 75 år.

Som flitig skribent och kritisk bedömare har Benckert gjort sig känd för senare årtiondens vapenintresserade skandinavier. Under 58 års idogt samlande har han erhållit stora kunskaper i att rätt bedöma och härleda alla typer av vapen, samt är en av de få som lagt sig vinn om att i alla sammanhang använda vapnens rätta benämningar. Benckerts kunskaper har därför tack-samt utnyttjats av landets större auktionsfirmor vid katalogisering av vapen.

På ett humoristiskt, engagerande och trevligt sätt utnyttjar "Hutte" alla tillfällen för att sprida kännedom om olika vapenaktiviteter.

Den norske generalen Christie karaktäriserar på ett utomordentligt sätt Benckert.

"Han er ekte stockholmare snart 75, men er som en ungdom frisk, som det het om Lærje Viken. Stemmen hans er skarp og sterk, typisk kommando-stemme.

Han kunne nok rykke i felten igjen, om det så var i dag.

En krigare er han, säger Christie, han er våpensauker, våpen-ekspert og er glad i uniformer. Han kan sitt håndverk. Samtidig er han en ledertype av de sjeldne. Men han er ikke bare toff. Bak den sterke fasaden banker et varmt hjerte.

Vi ser det på øynene hans: De er gode og milde, overdover den sterke stemmen."

Under finska vinterkriget samt under Norges befrielsekamp och vid internationella övervakningskommisionen i Korea har Benckert gjort insatser som respekterats och uppskattats. Dekoreras för sina insatser med Finlands Frihetskors med svärd 4:de storleken, Finska deltagarmedaljen, Finska Norrlands-gruppens Lappomedalj, Norska S:t Olofmedaljen med ekegren, (norska kungen har samma, men utan ekegren), Norska deltagarmedaljen samt Kongsvingers Fästningsmedalj.

Om Benckerts insatser vid Kongsvingers fästning i april 1940 som blev ett dramatiskt inslag i fästningens 300åriga historia berättar den norske generalen Johan K Christie.

"På morgonen den 16 april fikk jag besök av några svenska finlandsfrivilliga. (Jag tjänstgjorde då som löjtnant och hade vid tillfället endast 20 man till mitt förfogande). Svenskarna erbjöd sig försvara fästningen mot ett tyskt anfall. Jag minns att de gjorde ett starkt intryck på mig då jag träffade dessa krigserfarna män. Smutsiga, orakade och i sina slitna finlandsuniformer ingav de stor respekt. Benckert imponerade stort på mig på grund av sin fantastiska självsäkerhet och tillsynes goda militära fackkunskaper. Benckert övertog kommandot för ca 100 soldater, vilka omgående grupperades. Vi hade två kanoner, men endast ett slutstycke. Under striden användes båda kanonerna varför slutstycket hela tiden flyttades mellan de två pjäserna. Därutöver hade vi endast ett maskingevär och våra personliga handvapen. Jag glömmer aldrig då jag från toppen av Gullbeckfortet såg tyskarna komma i mörka kolonner på båda sidor om Glomma.

Benckert studerade dem länge och noga. Till slut sa han, - det är åtminstone 1000 man - det är bra. Därefter gick han ner till avdelningen med maskingeväret, han räknade med att där skulle de största drabbningarna bli. Strax därefter öppnade kanonerna från Gullbecks-fortet eld. Tyskarna anföll snabbt och huvudsakligast mot Benckerts plats.

Benckert bar de svenska finlandsfrivilligas fältgrå uniform som var snarlik tyskarnas. Han var liten och satt med en svart mustach. Jag vill idag likna honom vid en filmhjärte av Clark Gable-typen. Han påminde också om vissa personer i Fänrik Ståls sägner. Hans personliga vapen var en speciell pistol som låg i ett fodral som kunde anteras som kolv. Pistolen kunde arrangeras för automateld.

Under striden fick tyskarna övertaget och gjorde inbrytning med närkamp som följd. Efter sex långa timmar med hård kamp retirerade Benckert i mödosamma marscher genom skogarna norrut.

Den 14 juni 1940 lade kompani Benckert ner sina vapen. Hans trupp var den absolut sista stridande enheten i Norge.

Slutligen säger general Christie, "För mig kommer kapten Benckert alltid att framstå som den märkligaste och helt säkert den modigaste man jag mött och jag har träffat åtskilliga.

Det är få som så osjälviskt och oförbehållsamt gjort så mycket för Norges frihet. Han borde erhållit vår högsta krigsutmärkelse - Krigskorset."

General Christies uttalande för tidningen Glåmdalen 82 II 27.

Gösta Håkansson

Vapenlitteratur:

Svenska Blankvapen del I, Officersvapen.

Boken har i vår publicerats av Olof Berg. På ett överskådligt sätt beskrives i kronologisk ordning 146 blankvapen. Med sina 293 bilder är boken ett utmärkt uppslagsverk för alla samlare av blankvapen.

Boken kan beställas direkt från författaren till ett pris av kronor 180:- inkl frakt.

Olof P Berg AB Generalsgatan 2A Box 130 95, 402 52 Göteborg.

Noterat:

På Sothebys såldes för några veckor sedan en rustning tillverkad för den franske kungen Henry den andre. En amerikansk samlare köpte den för tre miljoner dollar.

I vårt grannland Danmark har ett något så ovanligt som ett nytt "blankvapen" för kvinnliga officerare med beteckningen M/79 (k) sett dagens ljus.

Vapnet är en stickert, längd 340 mm. Klingans längd 210 mm. Kavel av svart plast. Balja av svart skinn med förgyllda bronsbeslag samt svart portope. Gehänget består av livrem i svart läder med två bärremmar.

Noggranna bestämmelser för bärandet säger bl. a. att stickerten skall bäras vid audiens hos drottningen, vid parader osv. men även att det skall bäras i en vinkel 15 grader mot horisontalplanet. Klädsel, huvudbonad och handskar. Däremot får ej bäras paket, pämmar eller dylikt under armen.

"Honi soit Qui mal y pense!"